

ISSN 1652-7224 • Publicerad den 17 september 2008

[Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil](#)[Läs mer om idrott och juridik på idrottsforum.org](#)

Civil olydnad inom idrotten

Bo Carlsson

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

Det blev mager utdelning för de svenska olympierna i Beijing i Kina. Det handlade definitivt inte om att gräva guld, men också mindre ädla valörer kom i ytterst blygsamma doser. På bilden ovan ligger för övrigt ett av de svenska guldhoppens utdelning, en bronsmedalj, slängd i ilska och protest. Det var som många minns brottaren Ara Abrahamian som, efter att i hans tycke på ett regelvidrigt sätt ha blivit frändömd segern i semifinalen i grekisk-romersk, 84 kg, och efter att ha vunnit bronsmatchen, gick direkt från prispallen, innan nationalsång hade spelats, och kastade sin medalj på mattan varpå han lämnade lokalen. Han blev självfallet diskvalificerad, så betar man sig inte! Det var enligt IOK det mest upprörande i hela historien, Aras beteende. Men det hela var mer komplicerat än så. Ara protesterade inte bara mot händelserna på mattan utan också mot det som hände efteråt, när hans och svenska brottningsförbundets protester inte togs upp till behandling. Idrottens skiljenämnd gav svenskarna rätt i sak och uppmanade internationella förbundet att se över regler och procedurer. — Allt detta är av största intresse för den idrottsrättsligt intresserade, och Bo Carlsson, professor i idrottsvetenskap och expert på rättens roll i idrotten, diskuterar i denna feature såväl bakgrunden till Arahändelserna som de möjligheter de har öppnat för en positiv utveckling av idrottens rättsmedvetande.

Tommy Smiths och John Carlos svartapanterna i skyn, 1968 i Mexico City, står för många som symbol för idrottens politisering. De flesta har sannolikt sympati för 200-meterslöparnas demonstration, samtidigt som man – naivt – önskar en idrott fri från politik. Det är förvisso sällan som man ser den här typen av politiska markeringar. Idrott och politik ska minsann inte höra ihop, och sammanblandning bestraffas i regel av idrottsrörelsen. Men tio år efter panterprotesten,

1978, vecklade Landskrona BOIS ut en banderoll med stöd för Öresundsvarvet, under applåder på Ullevi, i varvsstaden Göteborg. Jag var där – som 20-årig ”trotte”. Aktionen har etsat sig fast i mitt minne, precis som Smiths och Carlos demonstration (som man i och för sig fått se i repris vid diverse tillfällen, speciellt inför OS i Beijing). Ara Abrahamians ”demonstration”, trettio år efter BOIS-banderollen, på prispallen i OS i Beijing kommer sannolikt att bli ihågkommen också den; inte för politiken, men som ett intressant och viktigt inslag i den tilltagande ”juridifieringen” av idrotten. Låt mig förklara!

I en tidigare publicerad kort essä^[1] har jag reflekterat över hur rätten kan fungera som en hävstång och bidra till idrottens juridiska mognad, ut ur dess värdekonserveratism. Då handlade det om Oscar Pistorius, och det internationella friidrottsförbundets – olagliga – diskriminering av denne protesförsedde sydafrikanske 400-meters löpare. Idrottens juridiska naivitet visar sig även i det internationella brottningsförbundets behandling av Ara Abrahamian under OS i Beijing.

Men fallet ”Ara Abrahamian” inrymmer emellertid en helt annan typ av (juridisk) problematik än Pistoriusfallet, med dess värdekonserveratism och diskriminering. Abrahamian fann sig nämligen orättvist bedömd i sin brottningsmatch i OS. Han förstod inte varför han blivit bortdömd i sin semifinal och menade bland annat att bedömningen var godtycklig och oförutsägbar och att det saknades regelstöd för domarens bedömning. Han var påtagligt upprörd och försökte – tillsammans med det svenska brottningsförbundet – få en rättelse eller åtminstone en förklaring till bedömningen och grunden för domslutet, dock utan framgång. Det internationella brottningsförbundet avfärdade hans invändningar utan prövning, vilket Ara Abrahamian och svenska brottningsförbundet menade berodde på en utvecklad och väldokumenterad vänskapskorruption.

I ren ilska gick Abrahamian sedan upp och vann bronsmedaljen, men på prispallen demonstrerade han sitt missnöje över systemet genom att kasta sin medalj på golvet och lämna ceremonin. IOC, den internationella olympiska kommittén, tog tillbaks medaljen då Abrahamian hade misskrediterat och skymfat den olympiska seden och dess sportsmannaanda, men inget nämndes om hur Abrahamian hade hanterats och bedömt i sin match. Det var oväsentligt i IOC:s beslut, eftersom Abrahamian hade brutit mot familjetraditionen att stå stolt och nöjd på prispallen och uppvisa den olympiska glädjen. Han var numera ”familjens svarta får”. Abrahamian hade brutit mot vad IOC betraktar som fair play, det vill säga sportsligt uppträdande, eller än bättre ett gott och trevligt uppförande. Men Abrahamian hade en annan uppfattning om vad fair play innebär, nämligen rättvisa.

Abrahamian och den svenska olympiska kommittén anmälde händelsen till Court of Arbitration in Sport, CAS, och ville bland annat få brottningsregler och dess bedömningsgrunder och konfliktlösning utredd. CAS tar – i ett juridisk tidur – snabbt upp ärendet.^[2] I sin juridiska bedömning tar CAS inte hänsyn till om den idrottsliga bedömningen av Abrahamian var rätt eller fel; däremot riktar domstolen skarp kritik mot det internationella brottningsförbundets ”nonchalans” och dess avsaknad av överklagningssystem och möjligheten att få upplevda ”orättfärdigheter” prövade på ett tryggt och juridiskt-formellt sätt.

Det låter förnuftigt! Jag kan visserligen inte bedöma huruvida Abrahamian blev bortdömd i semifinalen, men det är inte det viktiga i det här sammanhanget. Fallet med Abrahamian visar nämligen på idrottsrörelsens – i detta fall internationella brottningsförbundets – ”juridiska omognad” och dess brist på professionalitet och procedurrell rationalitet.^[3] Förbundet saknar nämligen lämpliga och rättvisa konfliktlösningssystem, och brottningsporten tycks vara mer präglad av godtycke och diverse vänskapsband och karriärer. Miljön upplevs, så här på avstånd, som föråldrad, patriarkal och präglad av koteri – och rent ut sagt amatörmässig.

Det är beklagligt med tanke på hur pass professionellt en idrottare som Ara Abrahamian har förberett sig inför dessa tävlingar. Slumpen är förvisso en del av idrotten – trots dess strävan mot ”professionalitet” – men rättsprocessen måste fungera, något som även CAS, idrottens ”juridiska samvete”, tydligt markerar i detta ärende. Abrahamians ”civila olydnad” kan dessutom tjäna som exempel på vad som kan behövas för att rucka på traditioner, kulturer och förstelnad oprofessionell organisering och bedömning av idrott. Det som upplevs som orättfärdiga normer måste nämligen testas.

CAS:s hantering av Pistorius- och Abrahamianfallen borde härvidlag kunna fungera som en ”modern respons” och som en kommunikation som startar läroprocesser inom idrottsrörelsen i ett mer generellt perspektiv; med andra ord, en diskussion och en översyn som kan modernisera idrottens normuppsättning och dess styrning och konfliktlösningssystem.

Jag har i diverse sammanhang diskuterat huruvida rätten – som ofrånkomligt blir en allt viktigare del i idrotten – är av ondo eller godo för idrottens utveckling. Svaret är inte givet. Men när det gäller diskrimineringsfrågor tycks rättsystemet

vara mer "fair", och kan härvid tjäna som en läroprocess för idrotten, och lyfta dess ideal bort från förhistorien. Rätten kan även – som i Abrahamianfallet – påvisa idrottens uppenbara juridiska omognad, i en i övrigt tämligen professionaliserad verksamhet. Detta bör rimligtvis skapa ringar på vattnet. I ett sådant här perspektiv är en juridifiering av idrotten av godo. Det får även utgöra min nuvarande position i frågan?

Äntligen börjar vi få se normativt tänkvärda protester inom idrotten.[4] Förhoppningsvis får vi även se fler aktioner som utmanar och sätter fokus på "fair" play och idrottens konfliktlösningssystem.[5]

Noter

- [1] Carlsson, Bo (2008) "Rätten är progressiv och idrotten konservativ i fallet Oscar Pistorius", *idrottsforum.org*, http://www.idrottsforum.org/features/bosse+kutte/pistorius_carlsson.html
- [2] Court of Arbitration in Sport/ Abrahamian: <http://www.tas-cas.org/d2wfiles/document/1915/5048/0/Award%20OG%2008%20007%20FINAL.pdf> (tillgänglig 2008-09-01).
- [3] Procedurell rationalitet innebär i korthet att det finns kommunikation och en rättsprocedur där man på olika nivåer kan pröva och argumentera kring sin sak. John Rawls och Jürgen Habermas menar att det är garanten för ett rättvist och rättssäkert samhälle, nämligen att det finns dialog och en möjlighet för alla att få föra sin talan, utan systematisk störning. Den procedurella rationaliteten kan även tvinga fram kommunikation, som i sin tur kan skapa läroprocesser.
- [4] Det ska i det här perspektivet bli mycket intressant att följa Konsumentombudsmannens hantering av en supporters anmälan av AIK för falsk marknadsföring. Kort sagt, vilka krav och förväntningar kan man ha på varan "idrott"? Se, <http://www.aftonbladet.se/sportbladet/fotboll/allsvenskan/article3228349.ab> (tillgänglig, 2 september, 2008.) Det vidgar onekligen perspektivet på "juridifieringen".
- [5] Ara Abrahamians agerande är sannolikt den mest uppmärksammade – och mest betydelsefulla – svenska insatsen under Peking-OS, i varje fall i ett rättssociologiskt perspektiv. Vid närmare eftertanke är det svårt att föreställa sig någon annan svensk idrottare, typ Susanna Kallur, Steffan Holm eller Carolina Klüft, göra samma markering och protesthandling. Det krävs sannolikt något extra för att bli "aktivist" inom idrottsrörelsen med dess traditioner och social kontroll.

Copyright © **Bo Carlsson 2008**